

Adana İlinde Bulunan Hapishanelerde Yaşanan Hak İhlallerine İlişkin Gözlem, Tespit Ve Değerlendirme Raporu

A-GİRİŞ:

İnsan Hakları Derneği Adana Şubesi ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Adana Temsilciliğine mahpuslar ve yakınları tarafından gerek yüz yüze gerekse de mektup ve fax yoluyla yapılan başvurular üzerine yaşanan hak ihlallerinin gözlem, tespit ve raporlama çalışmaları kapsamında oluşturulan heyetçe 2025 yılının ilk beş ayında Adana ilinde yer alan Kürkçüler F Tipi ve Suluca 1 No'lu Yüksek Güvenlikli Hapishanelerine ziyaretler gerçekleştirilmiş ve mahpuslar ile yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde hazırlanan tespit ve değerlendirme raporuna aşağıda yer verilmiştir.

B- AMAÇ:

Bu çalışma ile genel olarak hapishanelerde yoğunlaşarak artan hak ihlallerine ilişkin gerekli tespitlerin yapılması, raporlaştırılması ve hazırlanan raporlardaki hak ihlallerine ilişkin gerekli hukuki girişimlerde bulunulması ile kamuoyu oluşturulması amaçlanmıştır.

C- GÖZLEM VE TESPİTLER:

SULUCA 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZAEVİ

1-Görüşme Yapılan Mahpus H.A. : "4 yıla yakın bir süredir cezaevinde bulunuyorum. Buraya T Tipi Cezaevinden getirildim. Tekli odalarda adeta ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerine uygulanan şekilde tutuluyoruz. Benim akciğerimde lekelenme sorunu vardır. Bu nedenle sürekli nefes darlığı yaşadığımdan oksijen tüpü kullanıyorum. Aynı zamanda gözlerimde görme bozuklukları mevcut. Yine midemden de sağlık sorunları yaşıyorum. Yaşadığım bu rahatsızlıklar nedeniyle yoğun terleme, yer yer baş dönmesi, halsizlik, bulantı, baş ağrısı çekiyorum. Bulunduğumuz cezaevinde ağız içi arama uygulaması dayatıldığından hastalar tedavi edilmiyor. Biz ağız içi aramayı keyfi bulduğumuzdan bu dayatmayı kabul etmeyince bize aramayı kabul etmediğimiz gerekçesiyle disiplin cezaları veriliyor. Bulunduğumuz cezaevinde temiz içme suyu ve yemek sorunu yıllardır çözülmedi. Yemekler yenilemeyecek durumdadır. İçme suyu ihtiyacımızı kantinden temin ediyoruz. Ancak kantin fiyatları da çok artmış durumda." Demiştir.

2-Görüşme Yapılan Mahpus K. B. : "4 yıldır tutukluyum. 7 ay önce Elazığ Cezaevinden buraya sürgün edildim. İlk yakalama işlemim esnasında yaralı bir şekilde yakalandım. Sol gözümün çevresinde mermi parçacıkları bulunmaktadır. Sol gözümü tamamen kaybetmiş durumdayım. İçeride bulunan mermi parçacığının neden olduğu enfeksiyon nedeniyle sağ gözüm de bu durumdan etkilenmeye başladı ve sağ gözümde de görme kaybı yaşamaya

başladım. Aynı zamanda beynimin sağ ve sol lobları arasında da mermi parçacığı bulunmaktadır. İlk yakalama işlemi esansında yoğun işkence ve kötü muameleye maruz kaldığımdan burnumda kırıklar mevcuttur. Bu nedenle nefes darlığı yaşıyorum. Gözaltına alındığım andan tutuklanmaya, tutukluluktan bu zamana hiçbir zaman tedavim sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmedi. Elazığ'da sevk edildiğim hastanede doktor ilgilenmeyip bana 'durumun iyi' dahi dedi. Her seferinde hastaneye sevk edildiğimde doktorların ayrımcılık içeren hareketlerine maruz kaldım. Daha sonra buraya sürgün edildim. Burada da ağıziçi arama uygulaması dayatıldığından hastaneye sevkim gerçekleştirilmiyor. Özet olarak 4 yılı aşkın bir süredir tedavi edilmiş değilim. Bu durum ileride vücudumda kalıcı hasarlara neden olacak. Daha önce Diyarbakır D Tipi Cezaevindeyken götürüldüğüm doktor birçok ameliyat olmam gerektiğini söylemişti. Ben tedavimin insan onuruna yakışır bir şekilde gerçekleştirilmesini talep ediyorum." Demiştir.

3-Görüşme Yapılan Mahpus M.E.A. : "Bu cezaevine T Tipi Cezaevinden getirildim. Hepimiz tekli odalarda ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleri infaz şekliyle tutuluyoruz. Aynı zamanda karıştır-barıştır uygulaması nedeniyle farklı suç tiplerinden kişilerle birlikte tutuluyoruz. Kısa süre önce önce başımda daha sonra vücudumun neredeyse her yerinde yaralar çıkmaya başladı. Önce yanma, kaşıntı, yayılma, kızarıklık ardından da kabuk bağlama ve kanama şeklinde seyir göstermektedir. Bu yaralar kanamalı yaralardır. Sürekli kaşıntı, ağrı ve şiddetli yanmaya neden olmaktadır. Öyle ki yanma hissini bir naylonu yakıp eritip vücuduna damlatınca vermiş olduğu yanma hissi olarak tarif edebilirim. Bu durum için revir doktorunun vermiş olduğu bazı ilaçlar kullandım ancak geçmedi. Yine mide sorunu yaşıyorum. Sürekli yanma, hıçkırma, kusma sorunlarım var. Bu cezaevinde hastaneye sevk öncesi kampüs içinde bulunan poliklinik gibi bir yere sevkiniz yapılır orada eğer hastaneye sevkiniz uygun görülürse hastaneye götürülürsünüz. Ancak cezaevi çıkışında ağıziçi arama dayatıldığından kampüs içindeki polikliniğe dahi götürülmeden aramayı kabul etmediğimiz gerekçe sunularak geri odanıza getirilirsiniz. Hatta ağıziçi aramayı kabul etmediğim için bana disiplin cezası da verildi. Ağıziçi aramayı kabul etmediğimden hastaneye de sevkim yapılmadığından bu yaraların tedavisi de yapılmamaktadır. Bu nedenle neredeyse oturamaz, hareket edemez, uyuyamaz duruma geldim. Bulunduğumuz cezaevinde odaların bulunduğu koridoru bizim yıkamamız söylendi. Biz de odamızın eklentisi niteliğinde olan ve yine tarafımızca kullanılan atölye ve havalandırmayı temizlediğimizi ancak koridoru temizlemenin bizim sorumluluğumuz olmadığı belirttik. Bunun üzerine cezaevi idaresince atölyeye çıkarılmama şeklinde disiplin cezası verildi. Buna karşı İnfaz Hakimliği nezdinde yaptığımız itirazlar önce kabul edildi. Ancak lehimize verilen karara karşı Savcılıkça yapılan itiraz üzerine Ağır Ceza Mahkemesince benim ve H. Ş., isimli arkadaşımın aleyhine karar verilirken aynı olaya ilişkin Ş.M. ve E.E. isimli arkadaşlarımla ise lehine karar verildi. Aynı olay, aynı itiraz, aynı mahkeme hem lehe hem aleyhe karar vermekte, bu durum da sizin içerdeki tüm hayatınızı etkilemektedir. Genel itibarıyla ne kadar keyfi ve hukuksuz bir mahpusluk rejiminin olduğunu gösteriyor bu örnek. Bundan yaklaşık 2 ay önce Cezaevi Savcısı bizi ziyarete geldi, yaşadığımız tüm sorunları kendisi ile paylaştık, ağıziçi aramadan tutun aynı suç tipinden mahpusların aynı blokta tutulmamasına, ortak hiçbir etkinliğe çıkarılmamasına kadar tüm sorunlarımızı aktardık. Bizi

ciddiyetle dinledi ve ilk İdari Gözlem Kurulu toplantısında bu durumları çözme yönünde adım atılacağına sözünü verdi ancak yaşadığımız hiçbir durumda bir değişiklik olmadı." Demiştir.

4- Görüşme Yapılan Mahpus M. S. : *“Ben 2015 yılından beri cezaevindeyim ve halihazırda hükümlüyüm. Aralık ayında Diyarbakır 2 No’lu T tipinden buraya sevk edildim. Biz ,K. B., İ. E., M. B., M. Ş.ve A. K ile birlikte ayrı odalarda kalıyoruz. Bu cezaevinde benim bildiğim aynı suç grubunda A Bloкта 3 koridor, B Bloкта 3 koridor ve C Bloкта 2 koridor, toplamda 8 koridorda, her koridorda 6 oda olacak şekilde kalıyoruz. Odalarda tek kişi kalıyoruz. Odalarda yer alan pencereler serçe parmağının dahi içinden geçemeyeceği kadar küçük ve sık tellerle kaplıdır. Bırakın güneş ışığı almayı hava akışı bile oldukça zor oluyor. Pencereler de zaten duvara bakıyor. Odaların kendilerine ait havalandırma avlusu bulunmamaktadır. Havalandırmaya çıkarken bir alt katta bulunan avluya götürülüyoruz. Havalandırmaya günde 1 saat, yalnızca aynı koridorda bulunduğumuz arkadaşlarla toplamda 6 kişi ile birlikte çıkıyoruz. Yani günün 23 saati tek başımızca adeta bir hücrede kalıyoruz. Ağırlaştırılmış müebbet infaz koşullarında tutuluyoruz.*

Bu cezaevinde hiçbir sosyal kültürel faaliyet bulunmuyor. Yine aynı koridorda bulunan aynı arkadaşlarla birlikte sadece haftada 1 saat spor, 1 saat de atölyeye çıkıyoruz. Atölye de ise hiçbir aktivite olmadığından yalnızca sohbet edebiliyoruz. Hobi ve aktivitelere ilişkin anonslar yapılıyor. Örneğin; geçenlerde İngilizce dil kursu için anons yapılmıştı, ben başvuruda bulunmuştum sonrasında herhangi bir geri dönüş olmadı. Bu hobi ve aktivitelerden adli ya da diğer tutuklular yararlanıyor mu bilmiyoruz ama biz yararlandırılmıyoruz.

Kitap kotası bizi ve ailelerimizi oldukça zorluyor. Kargo ile 5 kitap kotası getirmişler. Yani kargo ile 5 den fazla kitap gönderildiğinde bu kargoyu kabul etmiyorlar. Ailelerimiz her defasında 5’er kitap olmak üzere ayrı kargolarla kitap göndermek zorunda kalıyorlar. Bu da ayrı bir maddi külfet oluşturuyor. Gazetelerden ise yalnızca Evrensel gazetesini alıyoruz. Yeni Yaşam gazetesini vermiyorlar.

Aile görüşlerine farklı suç gruplarındaki tutuklularla (Adli, Daiş vs.) çıkarılıyor. Bu ve benzer sorunları müdür ile görüştüğümüzde ılımlı bir yaklaşım sergiliyor ama pratik anlamda hiçbir sorunun çözümü olmuyor. Bizi halledeceğiz deyip oyalayıp geçiştiriyorlar.

Ağız içi arama uygulaması yüzünden hastaneye gidemiyoruz. Bazı memurlar bu konuda provakatif davranıyor. Ağzını aç deme gereği bile duymadan direk gelip çeneden tutup ağzı açmaya yelteniyorlar. Bu uygulamaya karşı çıktığımızda hakkımızda ‘‘ aramaya karşı çıktı ‘‘ şeklinde tutanak düzenlenerek disiplin soruşturmaları açılıyor. Bu bakımdan durumu acil olan arkadaşlarımız bile yapılan bu muameleden dolayı hastaneye gitmeyi reddediyorlar. Bu da arkadaşlarımızın hastalığının daha fazla ağırlaşmasına sebep oluyor. Örneğin;

İ. E. ; mide problemi yaşıyor ve 1 yılı aşkın süredir hastaneye gidemiyor.

M. B.; Akciğer solunum rahatsızlıkları bulunuyor.

C.E.; Şizofren hastasıdır. Hafıza gidip geliyor. İlaç kullanıyor. Kalp krizi de geçirmişti. Cezaevinde tek başına yaşamını idame ettiremeyecek durumdadır. ‘‘ demiştir.

5- Görüşme Yapılan Mahpus M. E. T : *“Ben 17 Ekim 2024 tarihinde Diyarbakır cezaevinden geldim ve yaklaşık 30 yıldır cezaevindeyim. En son aktardığımız sorunlarla ilgili herhangi bir*

gelişme ve iyileşme yaşanmadı. Aynı sorunlar halihazırda devam ettiği gibi başka sorunlar da başladı. Örneğin; telefon görüş saatlerimiz normalde bellidir ama saatleri çoğu zaman sarkıtıyorlar. Normalde bazı günler sabah arama yapmamız gerekirken neredeyse akşama doğru arama yapıyoruz. Benim annem yaşlı ve hastadır. Tedavide olması gereken zamanlarda saatlerce telefon başında beklemek zorunda kalıyor mesela. Bu sorundan bahsettiğimizde de personel yetersiz diye cevap veriyorlar.

Ben koah hastası ve vertigoyum, boynumda fitik, böbreğimde kist bulunmakta, mide ülseri problemi yaşıyorum, yine uyku apnesi sorunum da devam ediyor. Ayrıca son zamanlarda da iltihaplı bağırsak sendromu diye başka bir hastalık da çıktı. İnfaz erteleme kapsamında hastaneye gidiyordum. Ama bu cezaevinde hastaneye gidip gelmek ayrı bir çile. Gittikten sonra bir hafta kendime gelemiyorum. Ring araçlarında 8-9 saat bekletiliyoruz. Jandarma diğer cezaevi araçlarını da bekleyip onlarla beraber gidip onlarla beraber dönüyor çünkü. Uygulamaları bu şekildeymiş.

N. P.'in durumu ağır ve onunla acilen görüşülmesi gerekmektedir. Kendisi tutukludur. Osmaniye cezaevinden buraya gelmişti. Sara hastasıdır, kendisini ifade edemiyor, zihni çok dağınıktır, epilepsi krizine giriyor, sıklıkla düşüp duruyor mesela. Cezaevi ehliyeti olmadığına dair bir raporu olduğunu duymuştum ama aslını çok bilmiyorum. Tek başına kalma durumu olmamasına rağmen, bu cezaevinin yapısı gereği o da tek başına tutuluyor. '' demiştir.

6-Görüşme Yapılan Mahpus M.S: "20 Yıldan beri cezaevinde olduğunu, 7 ay önce Elazığ YGC den sürgün edilerek geldiğini, her odada 1 kişi tutulduğunu kendisinin de yalnız tutulduğunu, yaşam alanı ve yatak mutfak tuvaletin aynı odada olduğunu bu şekilde hücre tipi odalarda yaşamak zorunda kaldıklarını, odaların havasız olduğunu, havalandırmaya aynı koridordaki 6 hücreden mahpuslarla günlük sadece 1 saat süreyle çıkabildiklerini, havalandırmanın çok küçük 5,6 adımlık olduğunu ve gökyüzünü zor görece kadar derin olduğunu ve yetmediğini, haftada 1 kez 1 saat süreyle halı sahanın yarısı kadar küçüklükte bir alanda spor yapabildiklerini yetersiz olduğunu, Atölye ve kurs hakkı adı altında faaliyet hakkı tanınmadığını bunun yerine kapalı yerde haftada 1,5 saat sohbet hakkı tanındığını bunun yerine kurs talep ettiklerini ancak cevap verilmediğini, kütüphanede kitapların yetersiz olduğunu ve sadece 7 kitap alabildiklerini, biten kitapların yerine yine aynı kitapların verildiğini, yemeklerin yetersiz ve kalitesiz olduğunu, çok yağlı ve soğuk verildiğini, hijyen koşullarına uyulmadan dağıtıldığını, kantinden bir çok ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını, son 1 aydan beri kantinden kahvaltılık malzeme istedikleri halde getirilmediğini, olan malzemelerin ise çok pahalı olduğunu, para yetiştiremediklerini, akan suyun çamurlu aktığını ve içilmediğini, sıcak suyun da yetersiz verildiğini, kişi başı 50-70 lt ile sınırlı sıcak su verildiğini bunun banyo ve çamaşır yıkamaya yetmediğini, müdür ve savcı ile bu konuda talepte bulunduklarını ancak hala olumlu bir dönüş yapılmadığını, aynı blokta koridorda başka suçlardan olanların kaldığını, bu durumun aralarında diyalog sorunları yarattığını, alt katta adli mahpusların üst katta ise cemaat (FETÖ) den tutuklu olanların tutulduğunu, pencerelerinin aynı koridora açıldığını ve alt kattaki mahpusların çok fazla sigara içtiğini ve dumanın kendi odalarına girdiğini, bu nedenle odalarını yeterince havalandıramadıklarını, boğulurcasına yaşadıklarını, pencerelerini açamadıklarını, yine adli mahpusların sabahlara kadar bağırarak, küfürleşerek yüksek sesler çıkardıklarını, sabahlara kadar kapılara vuran psikolojik sorunlu olanların olduğunu, yüksek sesle TV seyrettikleri için kendi odalarında sabaha kadar uyuyamadıklarını ve doğru dürüst kitap okuyamadıklarını, dinlenemediklerini, aynı suçtan olanların aynı koridor ve katlarda yerleştirilmesinin bu sorunu çözebileceğini bu konuda savcı ve idare ile acilen görüşülmesi ve çözüm üretilmesini talep ettiklerini belirtti.

Kendisinin ağır bir hastalığının olmadığını ancak kendisinin göz muayenesi olmak istediği için ağız içi araması dayatıldığını ve bu nedenle itiraz ettiği için kendisine 1 ay süreyle açık görüş disiplin cezası verildiğini, diğer hasta mahpusların da benzer durumda olduğunu, ağız içi arama dayatması sebebiyle hastaneye gitmek istemeyenlere disiplin cezası verildiğini ve hastaneye gidemediklerini, bu durum için 1. Müdür ile görüştiklerini ve kendileriyle ilgili olmadığını, dış güvenlik ile ilgili olduğunu belirtmesine rağmen askeriye'nin tutanağı ile disiplin soruşturmasını başlatıp haksız olarak cezalandırdıklarını,

Aile görüşlerinin eski getirildiği cezaevinde 1,5 saat iken 40-45 dakika ile sınırlı olduğunu ve görüş kısıtlamasının kanuna uygun olmadığını, açık görüş alanında farklı suç gruplarıyla aynı anda görüşe çıktıklarını ve bunun büyük sorunlar çıkmasına sebep olabileceğini, gardiyanların tahrik edici ve rencide edici davrandığını, Kürtçe konuşmalarına müdahale edip hakaret ettiklerini bunun da tartışmalara ve ardından da tutanak tutulup disiplin soruşturmalarına yol açtığını'' dile getirmiştir.

7-Görüşme Yapılan Mahpus A.B. : 2021 yılında Irak 'ta operasyon sırasında yaralı teslim olunca Türkiye'ye getirildiğini ve tutuklandığını , Hakkari Ağır Ceza Mahkemesinde 11 tane müebbet hapis cezası verildiğini, hükümlü olduğunu Van YGC 'den 10 Ocak 2025 te Adem Yılmaz isimli mahpus ile Adana'ya sürgün getirildiğini,

Kendi tutulduğu odalarının 3.katta olduğunu, alt katta FETÖ ve en altta adli mahpusların tutulduğunu ve adli mahpusların gece gündüz çok rahatsız edecek şekilde bağırıp gürültü yaptıklarını, sigara dumanının aşağıdan odalarına girdiğini , sık sık gardiyanların tehditler savurduğunu, koridorda yürürken askeri düzende sıralı yürütme dayatması yaptıklarını, karşı çıkınca tartışmalar yaşandığını ve tehditlere hakaretlere maruz kaldıklarını her davranışa tutanak tutup disiplin cezası verildiğini, TV kanallarının sınırlı izleme imkanı verildiğini , idareye ait bir tv kanalı olduğunu ancak bu kanalda da eski ve sık tekrar eden kalitesiz görüntülere sahip filimler ve diyanetin hazırladığı dini videolar yayınlandığını ve izlenmediğini ,

Sağ kol dirseğinden silahla yaralanarak yakalandığı için kolunun bugüne kadar 3 kez ameliyat edildiğini, kolunun dirsekten itibaren çok kötü şekilde olduğunu (tarafımdan kolunun çok kötü görüldüğü ve kullanamadığı tespit edilmiştir), fizik tedavi yapılmadığını ve plastik cerrahi gerektiğini, kolunu kullanamadığını, sol kulağının duymadığını ve sağ ayağının zayıf olduğunu, tedavi edilmediğini, cezaevinde hastaneye sevk öncesi kampüs içinde bulunan poliklinik gibi bir yere gittiğini ancak çok ilgisiz olduklarını, dosyasına bile sağlıkçıların bakmadığını, KBB'ye gittiğini, ancak sonuç alamadığını, ağız içi arama sebebiyle de hastaların sıkıntılarının devam ettiğini belirtti.

8-Görüşme Yapılan Mahpus O.A : ''Siyasi ve adli olmak üzere toplam 12 yıl hapis cezası olduğunu, 4 yıldır cezaevinde hükümlü olduğunu, 9-10 ay önce Urfa T1 Kapalı cezaevinden getirildiğini ,

Bulundukları koridorun alt katında bulunan bir odada Kenan Çakmak isimli adli bir mahpusun bulaşıcı hastalığının olduğunu , aynı koridordan geçerken sürekli kusup dışkısını yaptığını, temizlenmediğini, zihinsel probleminin de olduğunu zannettiklerini, etrafı çok kirlettiğini, kendilerinin kullanmak zorunda olduğu aynı avluya bu kişinin gittiğini ve sürekli kirlettiğini bulaşıcı hastalık kapmaktan korktuklarını , bu durum ile ilgili acil bir çözüm talep ettiklerini, aramalarda çok detaylı inceleme yaptıklarını, fotoğraflarına tek tek bakıldığını ve

fotoğraflarda yerel kıyafetli olarak kızının Newrozda çekilen fotoğrafına el konulduğunu ve işleme tabi tutulduğunu, bu fotoğraftan dolayı 15 gün hücre cezası aldığını, itiraz etmesine rağmen dikkate alınmadığını ve zaten odası hücre olduğu için TV'sini alıp cezanın uygulandığını ve havalandırmaya yalnız çıkarıldığını, herkese ceza vermek için bahaneler üretildiğini, sırf zafer işareti yaptığı için arkadaşı H.Ş ve Ş.M. 'ya hücre cezası verildiğini , her konuda sorunlarının çözümü için diğer mahpuslarla birlikte idare ile diyalog kurmak istediklerini ancak dilekçelerine cevap verilmediğini,

Kendi hastalıklarının olmadığını ancak, başka hasta mahpusların hastaneye gidişlerinin ağız içi arama ile engellendiğini, kampüste de poliklinikte ilgilenilmediğini, Hasta mahpus C.E.'in yaşlı ve kronik hastalıkları sebebiyle bakıma muhtaç olduğunu, gözlerinin görmediğini odasının temizliği için ayda bir yardım etmek için odasına gitmeye izin verildiğini ancak son 1 ay içinde artık izin verilmediğini , Hasta mahpus F.A'nın da hasta ve bakıma muhtaç olduğunu hastanedeki tedavilerinin yapılması gerektiğini.. '' dile getirmiştir.

SULUCA 1 NOLU YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZAEVİNE İLİŞKİN TESPİTLER

- Mahpusların tekli hücre tipi odalarda infazlarının gerçekleştirildiği, odalarının büyüklüğünün mutfak banyo dahil olarak yaklaşık olarak 8*5 adım ve penceresinin yaklaşık 30*40 cm olduğu, pencerenin sık tellerle örülü olduğu ve duvara baktığı, bu durumun hava dolaşımı ve yeterli gün ışığı alımını engellediği,
- Mahpusların günün 23 saatlerini hücre tipi odalarında tek başlarına geçirdikleri, günde yalnızca 1 saat ve aynı koridorda bulunan sayıları 4-6 arasında değişen aynı mahpuslarla birlikte havalandırmaya çıktıkları, diğer koridor ya da blokta bulunan aynı suç grubuna mensup farklı mahpuslarla bir araya getirilmedikleri,
- Hapishanede 3 kişilik odalar bulunmasına rağmen herkesin tekli odada kalmaya zorlandığı ve 3'lü odaya geçme taleplerinin gerekçesiz şekilde sürekli reddedildiği,
- Sevkle gelen mahpusların eşyalarının hepsinin verilmediği ve bu sebeple birçok eşya için yeniden alışveriş yapmak zorunda kaldıkları,
- Mahpusların yanlarında bulundurabilecekleri kitap sayısının 15 olduğu ve 3 tanesini idarenin kütüphanesinden alabildikleri, bir mahpusun odasında en fazla beş sayı gazete bulundurabildiği,
- Haftada 1 saat spor 1 saat de atölyeye çıktıkları, ancak atölye saatlerinde hiçbir faaliyet olmadığı, açılan kurslara kendilerini yazdırsalar da kendilerinin faydalandırılmadığı ya da idare kendilerine sayı sınırı ya da halk eğitimin personel eksikliğinin olduğunu gibi bahanelerin sunulduğu,
- Hastaneye gidiş gelişlerde mahpuslara ağız içi arama uygulamasının dayatıldığı, bu muameleyi kabul etmeyen mahpusların hastaneye gidişlerinin engellendiği ve sağlığa erişim haklarının ihlal edildiği, üstelik mahpuslar hakkında "aramaya karşı çıktı" şeklinde tutanaklar tutularak

disiplin soruşturmalarının başlatıldığı, hastaneye gitmek isteyen mahpusların ise sevklerinin 4-5 ay geciktirildiği, sevkleri gerçekleştirilen mahpusların ise bu kez de saatlerce ring araçlarında sağlıksız koşullarda bekletildikleri,

- Her hafta oda aramasının ve genel aramanın yapıldığını,
- Haftalık on dk telefon görüş hakkını kullanabildikleri,
- Mahpuslara verilen yemeklerin besin değerinin düşük ve kalitesiz olduğu; ayrıca porsiyonlarının yetersiz olduğu,
- Mahpusların aynı hapisanede bulunan diğer mahpuslarla haberleşmelerinin engellendiği,
- Mahpuslara ailelerinden gelen kargoların gerekçesiz bir şekilde verilmediği, bekletildiği veya gecikmeli olarak verildiği,
- Mahpusların hapisane idaresine gönderdikleri dilekçelere cevap verilmediği, bu nedenle sorunlara çözüm bulunulamadığı, tespit edilmiştir.

KÜRKÇÜLER F TİPİ CEZAEVİ

1-Görüşme Yapılan Mahpus M. A.: Yaklaşık 31 yıldır cezaevinde olduğunu son bir yıldır Adana F tipi ceza infaz kurumunda kaldığını belirtti. İdari gözlem kurulu kararı ile iyi halli olmasına rağmen keyfi bir şekilde infazının 6 ay süre ile ertelendiğini sürenin bitmesine yaklaşık 2 buçuk ay kaldığını ilettili. Koğuşta 3 kişi ile kaldıklarını hastaneye ağız içi araması sebebiyle gidemediklerini ilaçları için revire gittiklerini belirtti. Kendisinin infazının bitmesine az kaldığı için revire gitmediğini elektrik su ve gıda sorunu olmadığını söyledi. Uzun yıllardır cezaevinde olması sebebiyle farklı cezaevlerinde kaldığını fakat Kürkçüler F tipi cezaevi gibi sert uygulaması olan bir cezaevi görmediğini söyledi cezaevi yönetiminin hiç bir taleplerini kabul etmediklerini uzlaşmacı davranmadıkları için mahpusların zorlandıklarından bahsetti. İnfazı yaklaşan kişilere çok baskı uygulamadıklarını belirtti. Diğer mahpus arkadaşların Ağız içi araması dayatmasından dolayı tedavi olamayan arkadaşlarının hastalıklarının ilerlediğini söyledi. Ağız içi araması konusunda değişiklik yapılması için girişimlerde bulunulması talebi olduğunu ilettili.

2- Görüşme Yapılan Mahpus M. K. : Adana F Tipi cezaevinde yaklaşık 2 yıldır olduğunu 14 yıldır cezaevinde olduğunu Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası aldığını. Koğuşta tek kaldığını yan koğuşta adli mahpus kaldığını bu durumdan rahatsız olduğunu siyasi mahpusların yan koğuşta olmasını istediğini belirtti. Havalandırmasının üstünün kapalı olduğunu diğer tek koğuşta kalanların ise havalandırmalarının üstünün açık olduğunu söyledi. Bu uygulamanın kendisine özel yaptırıldığını belirtti. Daha önce guatr ameliyatı olduğunu 6 ay süre ile hastaneye kontrole gitmesi gerektiğini fakat ağız içi araması sebebiyle hastaneye kontrole gidemediğini hastalığının nüks etmiş olma ihtimali olduğunu belirtti. Tekli koğuşta olması sebebiyle insana ihtiyacı olduğunu bu durumun psikolojik açıdan kendisini olumsuz etkilediğini söyledi. Cezaevi uygulamalarının katı olduğunu söyledi. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası aldığı için telefon görüşmelerinin 15 günde bir 20 dk olduğunu söyledi. Ağız içi araması uygulamasının kaldırılması ve mahpusların hastanede tedavi edilmesi için mv. Görüşmeler yapmasını uygulamanın kaldırılmasını talep etti.

3- Görüşme Yapılan Mahpus İ. T : 6 ay önce tutuklandım. Tutuklandığım ilk anan itibaren sürekli olarak kendisini istihbarat olarak tanıtan kişiler tarafından rahatsız ediliyorum. Sürekli olarak cezaevi idaresi tarafından bu kişiler ile görüşme yapmam konusunda baskı yapılıyor. Defalarca kez görüşmek istemediğimi belirtmiş olmama rağmen baskıları devam ediyor. İdare tarafından bu baskıların sona erdirilmesi için yapmış olduğum tüm başvurular görüşme yapmayı kabul etmediğim için reddediliyor. Bu cezaevine getirildiğim ilk anda itibaren cezaevi idaresi tarafında ayrımcı, kötü muamemeleyle maruz kaldım. İdare, benimle görüşmeye gelen istihbarat yetkilileri ile görüşme yapmayı kabul etmeyene kadar sen bu şekilde yaşayacaksın diyerek tecrit ediyor. Bulduğum cezaevinde A-B-C olarak 3 koridor bulunmaktadır. Bulduğum ve tek başıma tutulduğum oda bu üç bloğun kesiştiği noktada yer almakta diğer blok ve odalarda kalan aynı suç tipinden yargılandığım arkadaşlarımın bulunduğu odaların benim sağ veya sol tarafıma gelmeyecek şekilde yerleştiriliyor, sağ ve sol tarafımda adli suçlardan veya işid'ten tutuklu/hükümlü olanlar yerleştirilerek diğer arkadaşlarımla iletişim kurmam engelleniyor. Koridora, revire veya oda dışında bir yere götürülmeden önce tüm koridor boşaltılıp, kimseyle konuşamama, bakışmama bile izin vermeden getirilip götürülüyorum. Kitap, gazete, dergi taleplerim kabul edilmiyor. Bana gelen kitap ve diğer eşyalar ya teslim edilmiyor ya da çok geç veriliyor. Üzerimde tecrit uygulanmaktadır.

4- Görüşme Yapılan Mahpus M. G. : Bu cezaevinde yıllardır sürmekte olan ağız içi araması devam etmektedir. Bu durum içişleri bakanlığının uygulaması olarak Jandarma tarafından yapılmaktadır. Ağız içi aramadan dolayı pek çok arkadaşımızın küçük, basit sağlık sorunları bile tedavi edilmediği için ağırlaşp, kronik hale gelmektedir. Bu duruma ilişkin yaptığımız itirazlar reddediliyor. Hastane sevkleri öncesi ağız içi araması kabul edilmediği için bazı arkadaşlarımıza disiplin cezası verilmektedir. H. G. isimli arkadaşım durumu çok ağırlaşmıştır, bir an önce tedavi edilmesi gerekmektedir. Ancak ağız içi araması nedeniyle tedavi edilmemektedir. M.Ö. isimli arkadaşımın cezasının tamamlanması 1.1-5 yıl civarında kalmış, bu arkadaş amputedir, cezaevinde tekerlekli sandalye bağlıdır. Ayrıca ciddi kalp problemleri bulunmaktadır. Atk tarafından cezaevinde kalamaz raporu olmasına rağmen tahliyesi yapılmamaktadır. Yakın tarihte bazı arkadaşlarımız yeni açılan tecritin ağırlaştırıldığı yeni tip YGC, S ve YGC tipi cezaevlerine sürgün edildiler.

5- Görüşme Yapılan Mahpus K. Ö. : Uzun yıllardır cezaevindeyim, ne zaman girdiğimi bile hatırlamıyorum. Tahliye edilmeme ne kadar kaldı onu da bilmiyorum. Sürekli müddetname değiştirilip duruluyor. Daha önce çok uzun süre açlık grevinde kaldığım için Wernicke Korsakoff hastalığım bulunmakta. Bu yüzden çoğu şeyi unutuyorum. Ayrıca 1-2 aydır bir gözüm ağır iltihaplanma nedeniyle neredeyse hiç görmüyor. Aynı oda da E. B. isimli arkadaşımın tüm dişlerini kaldırılmış ancak uzun zamandır yapılmadığı için yemek yiyemiyor.

KÜRKÇÜLER F TİPİ CEZAEVİNE İLİŞKİN TESPİTLER

- Hapishaneye mahkeme ve hastane sebepleriyle giriş - çıkış yapıldığında hukuka aykırı aramalara maruz kalındığı; çıplak aramaya varacak uygulamaların devam ettiği,
- Oda aramalarının haftada birkaç defa gerçekleştiği ve gerekçesiz bir şekilde eşyalara el konulduğu,

- Mahpuslara gelen kitaplara ve dergilere herhangi bir yasaklama kararı olmamasına rağmen el konulduğu,
- Mahpusların kurumlara, ailelerine, arkadaşlarına gönderdikleri mektup içeriklerinin sansürlendiği veya mektuplara el konulduğu,
- Mahpuslara açılan disiplin soruşturmalarında gözlem kurulu tarafından orantısız ve hukuksuz bir şekilde hücre cezalarının verildiği ve bu hücre cezalarının mahpusların infazlarının uzatılmasına/yanmasına sebebiyet verdiği,
- Mahpusların spor veya sohbet haklarının kullandırılmadığı ve hapishanede başlatılan kurs saatlerinin de görüş saatlerine denk getirildiği; bu nedenle mahpusların kurslardan faydalanamadıkları
- Ailesi ile iletişime geçemeyen ekonomik destek alamayan yabancı uyruklu mahpuslara diğer mahpusların temel ihtiyaçlar için eşya hibesi yapılmasına idare tarafından izin verilmediği,
- Uzun zamandır ağız içi arama nedeni ile hastaneye sevklerin yapılamadığı, yapılması halinde ise tedavilerin yarım kaldığı,
- Hastaneye sevklerin çok geç yapıldığı bu nedenle tedavilerden sonuç alınamadığı,
- Mahpuslara verilen yemeklerde hijyen koşullarına uyulmadığı, yemeklerin besin değerinin düşük olduğu ve yağlı bir şekilde getirildiği, ,
- İdare ile sorunların çözümü konusunda diyalog kurulamadığı,

D- ÖNERİLER VE TESPİTLER :

- ☐ Yasal ve uluslararası mevzuat, evrensel hukuk ilkeleri ile birlikte göz önüne alındığında; tespit edilen işkence yasağı, sağlık ve tedavi hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı, haberleşme özgürlüğü, ifade özgürlüğü ihlallerinin sebebi olan hapishane idaresi ve personeli uygulamalarının ve eylemlerinin sonlandırılması ve idarenin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekmektedir.
- ☐ Hapishanelerde mahpuslara yönelik hukuka aykırı tutum ve davranışta bulunan görevliler hakkında etkin soruşturma mekanizmaları işletilmelidir. Hapishanelerde yaşanan sorunlar hakkında ilgili ulusal ve uluslararası kurumlara bilgilendirilme ve gerekli başvuruların yapılması gerekmektedir.
- ☐ Ağır hasta mahpusların yaşamlarını tek başına idame ettirememelerinden kaynaklı olarak serbest bırakılarak infazları ertelenmeli, tutuklu olanlar serbest bırakılmalıdır. Hasta mahpusların değerlendirmeleri her koşulda sadece klinik yaklaşım ile değerlendirilmeli, alıkonulmasının uygun olmadığına dair tıbbi raporları olan mahpuslar ivedilikle salıverilmelidir. İnfaz Kanunun 16. Maddesi hasta mahpusların ihtiyacı doğrultusunda değiştirilmelidir.
- ☐ Hastane sevklerinde ağız içi araması uygulaması gibi tacize varan aramaların yapılması ve mahpusların bu uygulamaları kabul etmemesi sebebiyle hapishane idarelerince

aylardan beri onlarca hasta mahpusun hastane sevkleri engellenmektedir. İnsanlık onuru ile bağdaşmayan ağız içi arama uygulamasına ve diğer yasaklı arama usullerine derhal son verilmeli, hasta mahpusların hastaneye sevkleri sağlanmalıdır.

- Mahpusların yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenmesi sağlanmalı, vitamin takviyesi yapılmalıdır. Bunun yanı sıra gerek hasta mahpusların gerekse de vejeteryan olan mahpusların yemek düzenlerine dikkat edilmeli, yememeleri gereken yemekleri, gıdaları tüketmeleri noktasında baskı ve zorlama yapılmamalı, buna dair yükümlülüklerini yerine getirmeleri gerekmektedir.
- Hapishanelerde düzenli ve yeterli sayıda sağlık personelinin bulunması (sayının artırılması) sağlanmalıdır. Mahpusların sağlık kurumlarına ve hastanelere ring araçlarıyla değil daha hijyenik ve sağlığa uygun araçlarla taşınması sağlanmalıdır.
- Birçok hapishanede en temel ihtiyaçlardan olan su ihtiyacının uzun süredir çözümlenememesi sağlığa erişim hakkının ihlali boyutuna varmıştır. Mahpusların kişisel temizliği için acilen hijyen malzemelerine ücretsiz olarak erişimi sağlanmalı ve öncelikli olarak su sorununun çözülmesi gerekmektedir.
- Hapishanelerde kalan mahpusların sağlıklı bir ortamda kalmaları için gerekli temizlik araçları kendilerine verilmeli; olası hastalıkları ve salgınları önlemek amacıyla temizlik ve sağlık konularında titiz davranılması gerekmektedir.
- Mahpusların iletişim ve yazılı başvuruları konusunda yaşadıkları sorunların çözümü sağlanmalı, hapishanelerde yaşanan olağanüstü durumlarda (son süreçte cezaevlerinde yapılan sevk/sürgünler ve bulaşıcı hastalıklar vb.) mahpusların, aileleri ve avukatları ile sağlıklı iletişim kurabilmelerinin koşulları oluşturulmalıdır.
- Mahpuslara ve ziyaretçilerine ulusal ve uluslararası mevzuatın gereği olarak insan onuruna yaraşır bir muamele gösterilmeli; güvenlik gerekçesiyle dahi olsa hapishane girişlerinde yapılan aramalar onur kırıcı olmamalıdır. Söz konusu uygulamayı gerçekleştiren personeller hakkında yasal işlemler ilgili hapishane savcılığıyla gerçekleştirilmelidir.
- Mahpusların hapishane koşullarında sosyalleşebilmeleri, infaz sürelerinde sosyal ilişkilerden kopmamaları, bedensel ve ruhsal sağlıkları açısından ortak alan faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Mahpusların beden ve ruh sağlıklarının korunabilmesi için mahpusların uzun süre veya süresiz sosyal yalıtılmışlığa ve yalnızlığa maruz bırakılmamaları gerekmektedir. Pandemi ile birlikte başlayan süreçte mahpusların ortak alan faaliyetlerinin yaptırılmaması mahpusların içinde bulunduğu tecrit koşullarının ağırlaşmasına neden olmuştur.
- Hapishanelerde mahpuslara yönelik işkence ve kötü muamele uygulamalarından derhal vazgeçilmeli; hukuka aykırı fiiller gerçekleştiren kamu görevlileri hakkında etkin soruşturma mekanizmaları işletilmelidir.
- İnceleme yapan kurum üyeleri ve yetkilileri; hapishane rejimi, fiziki koşullar ve mahpuslara uygulanan hukuka aykırı muameleler hakkında etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenmesi Sözleşmesi Seçmeli Protokolüne uygun şekilde “bağımsız” ulusal denetim mekanizmalarının oluşturulması için hükümeti derhal gerekli çalışmaları başlatmaya davet etmektedir.26.05.2025

İnsan Hakları Derneği Adana Şubesi

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Adana Temsilciliđi